

Kirkens økonomi – folkets reaksjoner

«En skam at de vil ta fra oss diakonen vår», sa 93 år gamle Gudrun Aalbu på Bakklandets menighets omsorgssenter. «Diakonen er en av de få som kommer på besøk. Alle venninner unntatt en er døde, familien bor i Oslo, diakonen har tid til å høre på meg». Blant annet dette sa lederen i Kirkerådet, Thor Bjarne Bore (bildet), i det foredraget han holdt under den store konferansen om kirkeøkonomi som Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon arrangerte for en tid tilbake.

✠ Av Inge Grøslund

Bore hadde også lest om den diakonen fru Aalbu snakket om, og han kunne fortelle at hun som andre diakoner driver med flere ting enn hjembesøkt. Hun driver arbeid for mange utsatte grupper. Torsdag har hun for eksempel lekested for unger fra 0 - 5 år, lørdagsverksted for skolebarn - det arrangeres besøk for konfirmanter i omsorgssenteret, og arbeidet med irakske flyktninger er viktig. Denne diakonen er vel en av dem som nå må sies opp.

Kulturnasjon?

Kirkerådslederen viste til Senterpartiets Aslaug Haga, som er en av de mange som har kommentert den skrale kirkeøkonomien. «Den lokale kirken skaper tilhørighet og mening, og er viktig for individ og fellesskap», het det fra Haga, som har stilt et spørsmål svært mange andre også er opptatt av: Har et land som ikke tar seg råd til å gi sine døde en verdig begravelse, rett til å kalle seg en sivilisert kulturnasjon?

Bore kunne ikke huske at kirken noen gang de siste 30-40 årene har vært så mye i økonomivinden som akkurat de siste månedene. Krise er et hyppig brukt ord. Og vi vet at media elsker «kriser». Derfor skal man være forsiktig med å tolke folkets reaksjoner bare ut fra det mediene skriver. Og det hører med til totalbildet at det er de som har størst skognag som skriker, de som har skotøy som er vel inngått og holder en stund til, lar seg ikke høre så mye.

Aviser og kjendiser

Gjennomsnittsbetraktninger er også problematisk. Klassekampen skrev nylig at gjennomsnittsinntekten for skatteutvalget var 2 millioner kroner, men det skyldtes jo at en av dem tjente 11 millioner kroner. Det har altså ikke manglet på oppslag i aviser og fjernsyn. Det hele begynte vel egentlig med skuespilleren Lars Andreas Larssen, som med stort engasjement og klar røst bebudet en stor kunstneraksjon som reaksjon på meldingen om at åtte kirker i Lofoten måtte stenges en periode på grunn av manglende midler.

Larssen fikk følge av en annen klarttalende røst fra det nord-

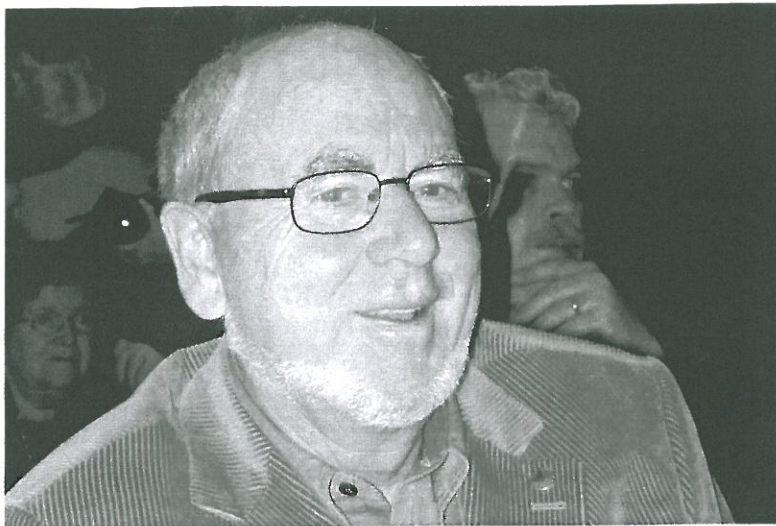
norske, tidligere Nordlys-redaktør Ivan «den grusomme» Kristoffersen, som postulerte: Når Bondevik og Svarstad Haugland kommer til Himmelen, vil de bli møtt av St. Peter. Og det vil bli vanskelig for dem å svare hvis de blir spurt hvorfor noen kirkedører stenger på et tidspunkt da Norge er et av verdens rikeste land.

Og de to fikk følge av mange. Kjendiser - ja, det også av ulik styrkegrad. Mer interessant imidlertid å registrere hvordan det alminnelige folks tanker om Kirken ble eksponert: Kirken som et sted med en åpen dør i sorg, glede, krise og ved livets store høytider. Mange var vitnesbyrdene om at den norske kirke er viktig i manges liv, enten man kaller seg personlig kristen eller ikke. Mange tyr til troen og kirken for å markere livets viktige dager, og svært mange tar for gitt at den lokale kirke er åpen både for festdagene og de tyngre dagene i livet. Og det er gitt mange uttrykk for at kirken bør være hevet over smålige økonomiske prioriteringer og politikernes kjekling om kommuneøkonomi.

Avisenes lederskribenter har vært mer opptatt av kirken enn på lenge, her et sitat fra en leder i Østlandsposten, en avis i A-pressens sfære, med overskrift: Ikke engang Kirken spares. «At kirker stenges på tidspunkter hvor man er vant til at de står åpne og hvor de kirkelige handlinger går sin gang - oppleves for mange mennesker, også dem som ikke hører til de faste kirkegjengerne, som svært spesielt, Det ligger dypt i de fleste, at selv om verden rundt oss står på gyngende grunn, så skal det være mulig å oppsøke kirken. Kirkerommet er fredet. Det har en helt egen status i vår kulturkrets. Når kirker stenges, gjør det noe med oss alle».

Avisen konkluderer: Vi har en håpløs paradoksal kirkeordning. Ansvar, fullmakter og penger følges ikke ad. Og det må det naturligvis bli mye rart av, særlig i trengte tider. En innsender i Ofoten bemerker: Man kunne forvente at de som har vedtatt Kirkeloven også sørger for at den blir etterfulgt. Mange er opptatt av at statskirken har folk allerede betalt for over skatteseddelen. «Folk må kunne få tjeneste i Guds hus, uten gebyrer».

Noen synes økonomistyringen er merkelig: I Sand kirke er klokkene preget av 110 års tjeneste. Soknepresten er redd klenodiene sprekker om kolbene ikke blir skiftet ut. Nye klokker koster 150.000 kroner. Hvis man bytter ut kol-

bene, før katastrofen inntreffer, er prislappen 11.000 kroner. Jon Aasen, fylkesordfører kandidat for Ap i Møre og Romsdal skriver: Mange av kyrkjene våre er bygde i tider med armod, og i tider med armod har dei vorte halde ved like. Erttertida har grunn til å døme oss hardt om vi no skulle la dei forfalle.

Biskoper og folk flest

Og biskop Finn Wagle følger opp: Det var fattig-Norge som bygget Nidarosdomen. At vi skulle bygd domen i dag, vil være å tro på et større under enn at Jesus metter 5.000 i ørkenen.

Thor Bjarne Bore viste til at det går igjen i mange rapporter at folk svært knyttet til sin egen kirke. – Det er ikke bare å legge de kirkelige handlinger til et annet lokale, det er vanskelig å akseptere at man ikke lenger kan bruke kirkene ved livets korsvei. Kirkesansatte i Hedmark forteller at «nå om dagen tar det oss tre ganger så lang tid å gå i butikken! Grunnen er de stengte kirkene og konsekvensene pengemangelen bak stengningen fører med seg. Det rammer hele folket. Flertallet får ikke døpt sine barn i sin egen kirke. De får ikke gifte seg der de ønsker. Mange får heller ikke begrave sine døde fra kirken som ligger på «deres» kirkegård. Etter seremonien i den aktuelle kirken må mange kjøre etter begravelsesbilen over lange avstander og oppleve at kisten senkes i jorden uten prest og de ritualer de er vant til. Kirkemusikalske arrangementer må avlyses. flomlysene er slått av og kirkene forsvinner i nattemørket. Det gjør vondt, og det kommer til å bli verre ettersom flere og flere blir berørt. Vi er ikke en virksomhet som kan måles etter bedriftsøkonomiske mål. Vi er ingen produksjonsbedrift. Folkets behov for en kirke og tilknytningen til den er følelsesmessig og åndelig. Det tar så lang tid å gå i butikken fordi folk er så engasjerte og alle har sitt å si oss. De vet hvem vi er - og vi opplever da at kirken er folkets kirke».

Salderingspost

Når kirken blir en salderingspost, skjønner jeg at kirkelig ansatte i fortvilelse kan bruke litt for store ord. Jeg ser dem som nødscrik, uttrykk for frustrasjon over at en ikke klarer å drive kirken med verdighet. Det handler blant annet om respekt for menneskeverdet: Dåp og bryllup kan planlegges, det kan ikke begravelser. Når kommuneøkonomien er skåret til beinet og har forlatt mange av velferdssamfunnets gamle barrikader, er det ikke rart at selv biskopene tar i bruk ord som

de ellers ikke bruker, verken fra prekestolene eller andre steder. Og det er interessant å registrere at mange av folkets røster savner en verdidebatt hvor kirkens rolle og betydning står i fokus.

Ikke sutring

De mange direkte synlige utslagene av dårlig kommuneøkonomi og dermed kirkeøkonomi har etter min mening fått folk langt utover de mest kirkesøkendes rekke til å innse at klageropene ikke er sutring. Og dette er bare yttersiden av det kirkelige sparebluss, sa Bore, som pekte på at en lang rekke kirkelige oppgaver lider under svak kirke- og kommuneøkonomi.

– En kirke for folket må ha ressurser som setter den i stand til å være mer enn en seremonimester. Menighetens oppgaver går langt utover det å stille prest og kirke til disposisjon ved store anledninger i livet. Barne- og ungdomsarbeid har for eksempel også en samfunnsmessig forebyggende virkning.

Kirkelig tilstedeværelse i nærmiljøer og menneskers dagligliv, kan i noen grad løses ved frivillig innsats. Men så sterk struping i pålagte offentlige oppgaver som vi nå ser, er farlig. Og: De fleste reagerer på en gebyr kirke. Man bør kunne få Herrens og menighetens velsignelse uten noe krav om økonomisk vederlag. Dette poenget utydeliggjøres når kirken skal sende faktura. Bryllup og gravferd blir en markering på linje med alt annet. Vi må ikke få et stykkprissamfunn. Vi bør ikke lengte tilbake til middelalderen, der det til slutt ble mange historier om kirkens grådighet. Det er ikke alle verdier det kan settes en prislapp på. Vi må bremse på flykten fra fellesskapet, fra solidaritetssamfunnet. Ikke alt nytt er godt, og ikke alt godt er nytt.

Kommunekirke

Realiteten i den kirkelige hverdag er at vi har en kommunekirke mer enn en statskirke, mente foredragsholderen. – Den dimensjonen er viktig. Erfaringene fra det langvarige og omfattende samvirket mellom kommunen og den lokale kirke bør tilflyte sentrale drøftinger og utredninger i større utstrekning enn til nå. Jeg håper at både det nye statkirkeutvalget og Kirkerådet, bispemøtet og KA i prosjektgruppene i det fortsatte kirkelige reformarbeid, kan gi skikkelig rom for medlemmer fra kirkens hverdag, fra det lokale nivå. Det er viktig at den lokale kirkes handlekraft styrkes. Uten at den lokale kirke viser vilje og evne til omstilling, svekkes troverdigheten og tilliten til at midlene forvaltes med ansvar.

Bore sa at troen på at globaliseringen og markedstilbedelsen vil gjøre noe annet enn å polere overflaten av våre liv er liberalistisk kugalskap, et hysteri i et samfunn der veien til helvete er brolagt med glemte passord. Fremtiden er verken digital eller analog, hverken konkurranseutsatt eller privatisert. Fremtiden er, som alle andre tider, nøyaktig hva vi gjør den til. Vi må passe oss for en utvikling mot et samfunn som danser i et narrespill hvor man har større beundring for han som åpner Windows enn for Han som står for døren og banker.